

Smygere – HesperIIDae

Smygerne skiller seg fra de øvrige dagsommerfuglene ved det brede hodet der antennefestene er plassert langt fra hverandre. Dette har gitt familien det danske navnet «bredpander». I likhet med de «ekte» dagsommerfuglene (familiene Papilionidae, Pieridae, Lycaenidae, Nymphalidae) har smygerne antenner som er fortykket i enden (klubbformede). De fleste artene er relativt små. De er utstyrt med en kraftig kropp og har en karakteristisk rask flukt, oftest like over bakken. Larvene er nakne og kan i de fleste tilfeller kjennes ved at nakken er smalere enn hodet. De lever inne i et bladrør eller tube som de spinner på vertsplanten. Der skjer også forpupningen.

Det er kjent cirka 3700 arter i familien, og de er utbredt i alle faunaregioner. Spesielt mange arter finnes i Sør-Amerika. Fra Nord-Europa er det kjent 14 arter; i Norge har vi 10.

Over: Tiriltungesmyger (*Erynnis tages*) er forholdsvis vanlig i Sør-Norge. Bildet øverst viser den karakteristiske brede pannen. Foto: Lars Ove Hansen.

Neste side: Timoteismyger (*Thymelicus lineola*) er utbredt i et meget begrenset område i Buskerud, men arten ekspanderer. Foto: Thor Østbye.

72. POLARSMYGER

Pyrgus andromedae (Wallengren, 1853)

Kjennetegn: 27-29 mm. Framvingen har tydelige hvite flekker, mens bakvingen kun har antydning til lyse, grå skygger på oversiden. Den store hvite flekken midt på bakvingens underside er forlenget mot vingerota i overkant.

Utbredelse: Nord-Skandinavia og høyfjell i Mellom-Europa: Pyreneene, Alpene, høyfjell på Balkan og det nordlige Ural. Lokalt alminnelig i Nordland, Troms og Finnmark.

Larve: Larvens vertsplante(r) ukjent i Norden; sannsynligvis reinrose (*Dryas octopetala*).

Imago: 6-7, på lune fjellskråninger, gjerne på steder med grus og stein som den ynder å sole seg på.

73. MOLTESMYGER

Pyrgus centaureae (Rambur, 1839)

Kjennetegn: 28-32 mm. Begge vingepar har hvite flekker på oversiden.

Utbredelse: Nordlige og midtre deler av Skandinavia, arktiske deler av Russland og Altaj- og Sajan-fjellene, samt Nord-Amerika. I Norge indre strøk av Østlandet og Trøndelag. Dessuten Troms og Finnmark.

Larve: På molte (*Rubus chamaemorus*).

Imago: 6-7, på myr, både i lavlandet og på fjellet. I lavlandet sørpå kun 6.

74. BAKKESMYGER

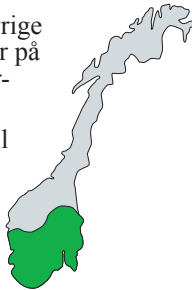
Pyrgus malvae (Linnaeus, 1758)

Kjennetegn: 20-24 mm. Kjennes fra øvrige *Pyrgus*-arter på tydelige hvite flekker på fram- og bakvingene, og mindre størrelse.

Utbredelse: Europa og videre østover til Mongolia og Japan. I Norge vanlig i lavlandet på Østlandet og Sørlandet.

Larve: På jordbær (*Fragaria*), mure (*Potentilla*).

Imago: 5-6, på skoglysninger, blomsterrike bakker, veikanter og enger.

75. ALVESMYGER

Pyrgus alveus (Linnaeus, 1758)

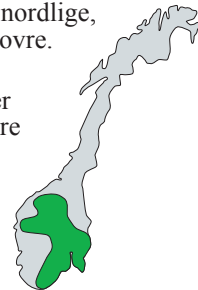
Kjennetegn: 26-29 mm. Bakvingens overside har kun antydninger til lyse tegninger. Den store hvite flekken midt på bakvingens underside er ikke forlenget mot vingerota i overkant.

Utbredelse: Europa, særlig i fjellområder, og videre østover til Nord-Kina; Atlas-fjellene i Nord-Afrika. I

Norge i indre strøk på Østlandet og nordlige, indre deler av Vestlandet, nord til Dovre. Har gått sterkt tilbake i lavlandet.

Larve: Larvens vertsplanter i Norden er ukjent, men kan muligens være, mure (*Potentilla*) og blåfjær (*Polygala*).

Imago: u.5-m.7, i solrike urer og steinete skråninger med rik vegetasjon av urter. I Jotunheimen går den over tregrensen til ca. 1200 m i sørskråningene.

76. TIRILTUNGESMYGER

Erynnis tages (Linnaeus, 1758)

Kjennetegn: 24-28 mm.

Utbredelse: Europa og østover til Kina. Temmelig vanlig i lavlandet på Sørlandet og Østlandet. Lenger nord finnes den i midtre deler av Gudbrandsdalen. På Vestlandet sjelden, nordligst på Sunnmøre.

Larve: På tiriltunge (*Lotus corniculatus*) og andre erteplanter.

Imago: m.5-m.6, på lysninger med lav urtevegetasjon, grusveier og grøftekanter.

77. GULFLEKKSMYGER

Carterocephalus palaemon (Pallas, 1771)

Kjennetegn: 25-30 mm.

Utbredelse: Nord- og Mellom-Europa og østover til Japan. Nord-Amerika. I Norge lokal og uvanlig fra Lindesnes i Vest-Agder til Rana i Nordland. Det er store huller i utbredelsen.

Larve: På gressarter.

Imago: 6-7, på fuktige, solrike enger i eller ved skog, blomsterrike steder nær vann.

78. SVARTFLEKKSMYGER

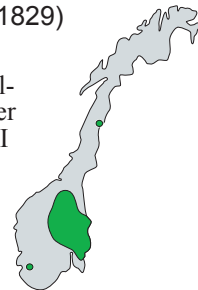
Carterocephalus silvicola (Meigen, 1829)

Kjennetegn: 23-26 mm.

Utbredelse: Nord-Europa inkludert Baltikum, N. Tyskland, Polen og østover til Amur og Kamtsjatka i Øst-Sibir. I Norge spredt og sjelden fra indre Østfold i sør til Saltdalen i Nordland.

Larve: På gressarter.

Imago: p.6-p.7, på lett fuktige skoglysninger, skogbryn mot myr, fuktige veikanter, elvebredder og strender.

14. Smygere – Hesperidae

72

72u

73

73u

74

74u

75

75u

76

77

78♀

78♂

72. *Pyrgus andromedae*

74. *Pyrgus malvae*

73. *Pyrgus centaureae*

75. *Pyrgus alveus*

79. TIMOTEISMYGER

Thymelicus lineola (Ochsenheimer, 1808)

Kjennetegn: 22-27 mm.

Utbredelse: Europa, bortsett fra de nordligste områdene, Nord-Afrika, Tyrkia og østover til Amur og Korea. Innført til Nord-Amerika. Det foreligger gamle funn fra Aust-Agder og Akershus. I dag er arten lokalt vanlig i den sørlige delen av Buskerud.

Larve: På timotei (*Phleum pratense*) og andre gressarter.

Imago: 7-p.8, på veikanter, gressbakker og enger, helst sandig jordbunn.

80. KOMMASMYGER

Hesperia comma (Linnaeus, 1758)

Kjennetegn: 25-32 mm.

Utbredelse: Europa, Nord-Afrika, mot øst til Amur og Tsjukotka. Nord-Amerika. I Norge lokalt i lavlandet på Østlandet og Sørlandet. Sjelden i indre deler av Vestlandet. Arten kan være tallrik i tørre områder, for eksempel i regnskyggeområdet i Nord-Gudbrandsdal og på Hvaler i Østfold.

Populasjonene i fjellet og Nord-Norge oppfattes ofte som en egen underart, ssp. *catena* Staudinger. I Jotunheimen og Dovre flyr sommerfuglen opp til ca. 1200 m. Isolerte forekomster i Troms og Finnmark.

Larve: På gressarter, spesielt sauesvingel (*Festuca ovina*).

Imago: 7-m.8, på magre og tørre enger på sandbunn, grusgroper og solrike sørskrånninger. I Troms og Finnmark også lysninger i bjørkeskog og langs bekker og elver der det er rikelig med blomster.

81. ENGSMYGER

Ochlodes sylvanus (Esper, 1778)

[Synonym: *venata* sensu auct.]

Kjennetegn: 26-34 mm.

Utbredelse: Europa, Lille-Asia, Syria, Iran; øst til Mongolia, Korea og Sakhalin. Vanlig i Sør-Norge sør for Dovre.

Larve: På gressarter som rapp (*Poa*) og svingel (*Festuca*).

Imago: 6-8, på enger, skoglysninger og veikanter.

Over: Underarten til kommasmyger som forekommer i fjellet: *Hesperia comma catena*. Foto: Thor Østbye.

Neste side: Engsmysger (*Ochlodes sylvanus*) er kanskje vår aller vanligste smyger. Foto: Egil Michaelsen.

15. Smygere – Hesperiiidae

